

зовнішніх та внутрішніх загроз, здатність швидко реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища

Проаналізувавши поняття «економічна безпека підприємства» різними авторами, можна зробити висновок, що економічна безпека підприємства – це комплексна характеристика, під якою розуміють рівень захищеності всіх видів потенціалу підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз, що забезпечує стабільне функціонування та ефективний розвиток і потребує управління з боку керівництва підприємства.

Література:

1. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент: підручник / І.О. Бланк. – К.: КНЕУ, 2005. – 398 с.
2. Кдейнер Г. Предприятие в нестабильной экономической среде: риски, стратегия безопасность / Г. Кдейнер, В. Тамбовцев, Р. Качалов. – М.: Экономика. – 1997. – 284 с.
3. Мак-Мак В.П. Служба безопасности предприятия. Организационно-управленческие аспекты деятельности / В.П. Мак-Мак. – М.: Мир безопасности. – 1999. – 315 с.
4. Олейникова Е.А. Основы экономической безопасности (государство, регион, предприятие, личность) / Под ред. Олейникова Е.А. – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез». – 1997. – 288 с.
5. Фролов С.М. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів / С.М. Фролов. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2015. – 333 с.
6. Малик О.В. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства: дисертація канд. екон. наук / Малик О.В.; 08.00.04 – економіка та упр. підприємствами (за видами екон. діяльн.). – Хмельницький: ХНУ, 2016. – 262 с.

Радіонова Н. Й., к.е.н., доцент,
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

ОСНОВНІ РЕЗЕРВИ ЗНИЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сформована на підприємстві система виробничих відносин, що включає різноманітні виробничі та управлінські зв'язки, визначає зміст процесу виявлення резервів зниження собівартості продукції, оскільки під її впливом формується система економічних інтересів виробничої ланки, задаються цілі й умови реалізації цих інтересів. Слід підкреслити, що ступінь виявлення резервів зниження виробничих затрат визначається випуском конкурентоспроможної продукції на ринок і прагненням підприємства до реалізації оптимального, з урахуванням конкретної економічної ситуації, варіанту розвитку. У цьому сенсі процеси виявлення і використання резервів скорочення виробничих затрат безпосередньо впливають на економічний стан підприємства, його розвиток, усвідомлення об'єктивних цілей та умов господарювання.

Мобілізація резервів зниження виробничих затрат здійснюється на базі взаємопов'язаних процесів, але разом з тим, має самостійне значення. В економічній практиці це знаходить втілення в існуванні двох типів резервів даної групи. До першого типу відносяться резерви техніко-організаційного напрямку, що впливають на собівартість продукції і пов'язані з вдосконаленням виробничого процесу. Основними ознаками резервів даного виду є: якісна новизна, що лежить в основі технічних і організаційних рішень, якісна і

кількісна визначеність, тобто наявність інженерно-економічного обґрунтування резервів. Тому інноваційна спрямованість цих резервів зумовлює їх роль у розвитку конкурентоспроможного виробництва.

Другий тип резервів має інше значення, він базується на реалізації економічних інтересів виробничих ланок, що формуються певною моделлю господарського механізму на підприємстві, що залежить від впливу опосередкованого елемента – зовнішнього і внутрішнього економічного середовища, умов діяльності на ринку.

На наш погляд, другий тип резервів є власне внутрішньовиробничим, і на відміну від інноваційних, зміст яких передбачає можливість і необхідність їх поширення, ці резерви відображають, як правило, специфічні умови, в залежності від типу виробництва, діяльності виробничого підприємства.

Між тим, діяльність підприємства в сучасних умовах призводить до зростання виробничого ризику. Більш чутливими для виробничих підприємств стають наслідки несприятливих умов, пов'язаних з коливаннями ринкової кон'юнктури, неритмічністю матеріально-технічного постачання, неакуратністю постачальників, споживачів і т. п. Посилення впливу зазначених факторів припускає перекидання якоїсь частини ресурсів в стан страхового запасу, а це, в свою чергу, впливає на збільшення собівартості продукції.

В даний час існує дві форми компенсації підприємством несприятливих для нього умов виробничої діяльності: пряма і структурна. Використання резервів прямої компенсації передбачає формування напруженої виробничої програми і скорочення при цьому обсягу придбаних матеріальних ресурсів. У підсумку це вимагає переорієнтації на кінцеві результати виконання програми портфеля замовлень при мінімумі вироблених затрат.

Компенсація за рахунок структурного фактора допускає певною мірою створення дисбалансу виробничих пропорцій (натурально-вартісних, номенклатурних тощо) у випадках, коли загальноекономічні, ринкові умови визначають вигідність положення підприємства. Мобілізація структурних резервів пов'язана з оптимізацією асортиментного складу товарної продукції і натурально-вартісних параметрів економії ресурсів. Причому, слід зазначити, що в ринкових умовах матеріальне виробництво має значні резерви обох видів, і, відповідно, перед підприємствами в ході розробки стратегії зниження затрат стоїть завдання їх паралельного виявлення і залучення у виробничу діяльність.

Згідно з теоретичними уявленнями, виникнення резервів зниження собівартості продукції виражає діалектику економічних інтересів – усвідомлених об'єктивних цілей та умов виробничої діяльності підприємства. Оскільки цілі і умови зумовлюються загальною орієнтацією та конкретними функціями систем економічного управління, передумови виникнення резервів зниження собівартості продукції складаються не стихійно, а є закономірним наслідком реалізації на практиці політики досягнення конкурентних переваг на ринку. Практика проведення перетворень в підходах управління затратами свідчить, що навіть нововведення не можуть усунути всю сукупність причин, що породжують небажані тенденції на підприємстві. Розкриття конкретних причин виникнення резервів зниження собівартості продукції дозволяє акцентувати увагу на стратегічних проблемах. Особливу увагу при розгляді зазначених проблем необхідно приділити практиці роботи підприємства в сучасних економічних умовах.

При формуванні виробничої програми у відповідності зі сформованим портфелем замовлень на підприємстві необхідно визначити можливості зміни

ціни на продукцію, що випускається. Така постановка питання була б правомірною і при плануванні показника собівартості. Однак існують відмінності у методиці планування собівартості продукції. Здійснювати планування собівартості слід у двох напрямках: по-перше, шляхом привнесення динамічності у групування факторів, що впливають на рівень собівартості продукції, при збереженні діючих типових класифікацій. По-друге, шляхом поширення цих угруповань та класифікацій на фактори, що враховуються при плануванні зниження норм і нормативів, тим більше, що встановлення належності будь-якого з них до тієї чи іншої групи не представляє особливої складності. Приведення у відповідність угруповань і чинників, що впливають на зміну нормативних показників собівартості продукції і враховуються при їх плануванні, слід розглядати як перший крок. Другий крок повинен полягати в прийнятті певного порядку планування. При цьому на початковому етапі проводяться факторні розрахунки норм і нормативів затрат сировини, матеріалів, заробітної плати, результати яких повинні бути враховані і відображені у відповідній формі документації при плануванні собівартості в розрізі адекватних видів затрат. Потім повинно здійснюватися пофакторне планування ненормативних в даний час затрат, що включаються до собівартості продукції, до яких відносяться непрямі затрати і частина прямих затрат. Це дозволить виключити дублювання в розрахунках собівартості продукції і при розробці виробничої програми забезпечить комплексний характер організаційно-технічних заходів, спрямованих на зниження собівартості продукції.

Крім того, при виявленні резервів зниження собівартості продукції необхідно передбачати додаткові затрати на здійснення ресурсозберігаючих заходів у поточному році, що повинно супроводжуватися одночасним урахуванням економії від підвищення ефективності використання матеріалів, досягнутої завдяки відповідним заходам попередніх років.

Останнє пов'язане з вирішенням проблеми узгодженого, всебічного управління виробничими затратами і процесами, споживанням матеріалами, що використовуються у виробничому процесі.

Більш того, в ринкових умовах реалізуються різні підходи до планування виробничих затрат і розробці стратегії зниження собівартості продукції. У виробничій діяльності підприємства співвідношення використаних матеріалів і затрат складається переважно стихійно і не є об'єктом цільового управлінського впливу. Між тим, знаходження оптимального співвідношення є обов'язковою умовою зниження собівартості продукції. За своєю економічною природою процеси споживання матеріалів, комплектуючих і формування виробничих затрат взаємопов'язані, їх взаємозв'язок є об'єктивним і виявляється в господарській практиці з позицій комплексного затратного підходу.

Прийнято вважати, що основною умовою зниження собівартості служить безперервний технічний прогрес і невикористані можливості на самому підприємстві. Впровадження нової техніки, комплексна механізація і автоматизація виробничих процесів, вдосконалення технології, впровадження прогресивних видів сировини і матеріалів дозволяють значно знизити затрати виробництва, і як наслідок – собівартість продукції.

Зниження собівартості продукції забезпечується, насамперед, за рахунок підвищення продуктивності праці. З ростом продуктивності праці

скорочуються затрати праці в розрахунку на одиницю продукції, а отже, зменшується і питома вага заробітної плати в структурі собівартості.

Підводячи підсумок, доводиться констатувати, що актуальність цієї складної проблеми поки не знижується. Залишаючись притаманними сучасній практиці господарського управління, передумови і чинники зниження виробничих затрат накладають серйозні обмеження на виробничу діяльність підприємства.

Література:

1. Адаменко Т.М. Особливості стратегічного управління затратами підприємства [Текст] / Т.М. Адаменко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2011. – № 23(II). – С. 100–106.
2. Гринько Т. В., Столпова К. В. Обґрунтування стратегії зниження затрат підприємства [Електронний ресурс] /Гринько Т. В., Столпова К. В. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_6_131.pdf
3. Довгань Л.Є. Стратегічне управління: навч. посібник / Л.Є. Довгань, Ю.В. Каракай, Л.П. Артеменко. – К.: ЦУЛ, 2011. – 440 с.
4. Костецька Н.І. Методичні аспекти формування стратегії зниження затрат підприємства / Костецька Н.І. // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 443-450.

**Семенюк О. О., студентка,
Войтків Л.С., к.е.н., доцент,
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна**

ВИКОРИСТАННЯ ЛОГІСТИЧНОГО ЛАНЦЮГА ПРИ УПРАВЛІННІ МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Використання логістичної моделі управління матеріальними ресурсами націлена на своєчасне постачання матеріальних ресурсів по всіх дільницях підприємства. Існуюча нині система постачання, виробництва та збуту продукції не задовольняють ринковий попит. Зруйнована колишня система розміщення та продуктивних сил поки ще не замінена новою.

Отже, резерви економічного зростання варто шукати насамперед серед найбільших статей витрат. Раніше такою статтею для служби матеріально-технічного постачання були виробничі запаси. Сьогодні ситуація дещо інша. Значного економічного ефекту можна досягти, оптимізувавши лише транспортні витрати. Проте чи не найважливішим для стабілізації економіки і створення нової економічної системи є встановлення та оптимізація господарських зв'язків, коли мова йде про зовнішні зв'язки і оптимізацію потоків ресурсів безперечно в середині підприємства. Зарубіжні вчені називають науку, яка вивчає оптимізацію ці проблеми, логістикою [1].

Для досягнення мети логістики в межах логістичної системи підприємства необхідна інтеграція, що повинна здійснюватись у трьох напрямках. По-перше, у функціональних ланках логістики (фізичний розподіл, підтримка виробництва, постачання) її компоненти – місцезнаходження і розпланування, комунікація, транспорт, запаси, склади і упаковка, – повинні бути інтегровані на основі загальних витрат. По-друге, фізичний розподіл, підтримка